

De *Lubertha* in 1905. Waarschijnlijk is het tonvormige bouwwerk aan de waterrand het boothuis waar zij in Veessen haar ligplaats had

Herontdekt! *Aeolus* blijkt de *Lubertha*

Toen we een jaar geleden met het "Project Aeolus" op HISWA Klassiek stonden, kwam het gesprek regelmatig op de herkomst van dit Friese jacht. Eigenaar Gerard ten Cate speurde verder naar de achtergrond van dit jacht en het is gescand, zodat mogelijk de oorspronkelijke vorm achterhaald kan worden.

Over de vraag wie de bouw is geweest, Visser uit Paterswolde of Van der Zee in Joure, waren de bezoekers aan onze SSRP-stand verdeeld. De een zag duidelijke kenmerken van een Van der Zee jacht, anderen helemaal niet. Werfboeken van Visser zijn er niet, de uitgebreide van Van der Zee wel. In deze werfboeken staan twee interessante aantekeningen: in werfboek nr.3 mogelijk van Eeltje Holtrop van der Zee en in nr.17 vrijwel dezelfde tekst, mogelijk van Auke Holtrop van der Zee. Blijkbaar zat de werf in een soort overgangsfase, waarbij de vader bezig was zijn taken over te dragen aan zijn zoon en beiden de boekhouding bijhielden. In het werfboek na het Statenjacht *Friso* staat:

'Een boot gemaakt na Veessen voor den Heer Langevoort, de maten, berghouten aan de steven en snijwerk voor de som van vierhonderdvijftig gld.'

Veessen

Met de verwijzing naar Langevoort en Veessen is Gerard te Cate samen met Klaas Havenga (eigenaar van het Friese jacht *Dageraad*) verder gaan zoeken. De familienaam Langevoort (of Langevoord) komt oorspronkelijk uit het gebied tussen Hattem en Heerde. Ten zuidwesten van Zwolle dus. Het dorp Veessen ligt hier aan de IJssel. Gerard vond een foto op de site van de historische vereniging uit Veessen/Heerde met daarop een Fries jacht zeilend voor de molen van Veessen. Gerrit Kouwenhoven, streekarchivaris en vrijwillig molenaar uit Veessen, heeft in het boekje *Geschiedenis van de Mölle van Bats te Veessen 1779-2010* het volgende over de molen van Veessen geschreven: 'Jan Langevoort (1858-1924) was molenaar in Veessen. Over deze molenaar Jan Langevoort, "de vriend van de wind", is de vol-

gende anekdote genoteerd door een Veessenaar. "Wat was 't dan een aparte gebeurtenis as 't mooie jacht *Lubertha* van de mulder onder de aoverkapping vedan kwamp. As de blanke fokke en 't zeil ehees'n word'n en die mooie boot as 'n lichte meeuwe aover Hank en Iessel gleeed. Eigenlek de trots van 't hele darp, want 't raek'n iederiene as 't jach naor buut'n gunk."

De foto laat een Fries jacht zien dat sprekend op de huidige *Aeolus* lijkt: alles klopt tot in detail, de biezen, het zichtbare snijwerk, de beretanden, het aantal spanten, de manier waarop de botteloef door de voorsteven is gestoken... en de foto geeft zo'n goed overzicht, dat er ook een goed zeilplan gereconstrueerd kan worden.

'Lubert(h)a'

Hiermee is met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid aangetoond, dat de *Aeolus* toegeschreven kan worden aan de werf van Van der Zee uit Joure. Ze is gebouwd in 1894 en wanneer de overlevering klopt, is ze te water gelaten als *Lubert(h)a*. Het werfboek zegt: 18 voet 3 duim (5.17m). De *Aeolus* meet nu 5,34 m. Maar aan de *Aeolus* is te zien dat ze is uitgezakt, ook nog eens gerestaureerd en niet in haar oude vorm teruggebracht. Klaas Havenga vond in de Provinciale Overijsselsche Zwolsche Courant van 28 september 1897 ook nog een prachtig verslag van een Zeilwedstrijd op de IJssel bij Zwolle: 'Het was gisteren morgen reeds een gezellige drukte op den Veerweg en aan het Katerveer. De jachten en kleinere bootjes die 's middags aan den wedstrijd zouden deelnemen werden door de rijk gepaviseerde sleepboot *Anna* naar de sluis gesleept en daar gezamenlijk geschut. Het was gisteren middag een vroolijk door elkander kri-

10 MAART: HET STAMBOEK IN DYNAMISCH ROTTERDAM

Op twee inspirerende plaatsen in Rotterdam, met veel voor de SSRP belangrijke historie, gaat de SSRP praten over het reilen en zeilen van het Stamboek. Tevens worden de jaarlijkse wisselprijzen uitgereikt. 's Morgens in het clubhuis van KR&ZV "De Maas" en 's middags in het Maritiem Museum, waar Frits Loomeijer, algemeen directeur van het Maritiem Museum, een interessante lezing houdt. Na de lunch sluiten we af met een bruisend museumbezoek!

oelen van groote en kleine witte zeilen. Vreemde vaartuigen waren er, behalve de *Luberta* uit Veessen, overigens niet.'

De *Luberta* deed niet mee aan de zeilwedstrijd, maar wel aan het zgn. ringzeilen: 'Ringzeilen is eigenlijk niets anders dan het bekende ringsteken, maar nu in een boot en met een stok, die aan den boeg is vastgemaakt, zoodat het geheel op de vaardigheid van den stuurman aankomt. Op een drijvende plank stond een stok en daarop stond de ring, die een halve meter hoog, doch slechts ruim een halve decimeter breed was. Achtereenvolgens moest getracht worden deze beide ringen te steken; daarna wordt gekeerd en moest tegen den stroom in dezelfde manoeuvre herhaald worden.'

We zoeken verder

Mocht u op dit verhaal nog aanvullingen en/of opmerkingen hebben dan horen we dat graag. Als er iemand nog oude foto's heeft zou dat prachtig zijn!

JAN EISSENS, STAMBOEKBEHEERDER
STAMBOEK@SSRP.NL

SSRP

De Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten (SSRP) is opgericht in 1955. De SSRP maakt samen met andere behoudsorganisaties deel uit van de Federatie Varend Erfgoed Nederland (FVEN), gesprekspartner van de overheid. Secretariaat: Rita Eissens - van Goor. Stamboekbeheer: Jan Eissens. Tel. 050-4094094 E-mail: secretariaat@ssrp.nl Website: www.ssrp.nl